

หนังฝรั่งที่อินเดียไม่ปลื้ม

วรากรณ์ สามโกเศศ

วันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

ภาพยนตร์ฮอลลีวูดที่กำลังได้รับความนิยมอย่างมากและมาแรงจนอาจได้รับรางวัลออสการ์ภาพยนตร์ยอดเยี่ยมแห่งปีคือ **Slumdog Millionaire** ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับอินเดียที่คนได้ดูต่างชื่นชม แต่คนที่ดูจะปลื้มน้อยที่สุดกลับเป็นคนอินเดีย จนอาจมีคดีฟ้องร้องกันยืดยาวต่อไปก็เป็นได้

Slumdog Millionaire เป็นเรื่องราวของหนุ่มอินเดียชื่อ **Jamal** ผู้มาจากสลัมในเมืองมุมไบ (**Mumbai** หรือบอมเบย์เดิม) ซึ่งโชคได้เป็นผู้แข่งขันรอบสุดท้ายของรายการโทรทัศน์ยอดนิยมแข่งขันตอบปัญหาของอินเดีย **"Who Wants to be a Millionaire"**

ชาวโลกชอบและเอาใจช่วย **Jamal** แต่เหตุใดคนอินเดียกับรัฐบาลอินเดียจึงเย็นชากับหนังดีเรื่องนี้ คำตอบก็คือความยากจนที่แสดงบนจอหนังนั้นอาจใกล้ความจริงเกินไป

หนังต้นต้นปนโรแมนติคเรื่องนี้ลงทุนเพียง **15** ล้านเหรียญสหรัฐ แต่กำลังทำเงินถึง **100** ล้านเหรียญสหรัฐจากทั่วโลกอยู่ในขณะนี้ คนสร้างหนังทำให้คนดูเชียร์ **Jamal** ให้เป็นผู้ชนะ ได้รับเงินรางวัล **2** ล้านรูปี แต่เรื่องก็กลับตาลปัตรเกิดความตื่นเต็นขึ้น

พล็อตเรื่องก็คือ **Jamal** เป็นเด็กกำพร้ากับน้องชายเติบโตอย่างไร้การศึกษาในสลัมของมุมไบแต่สามารถตอบคำถามได้เป็นฉากๆ อย่างน่าอัศจรรย์ ผู้คน **60** ล้านคนที่ดูรายการต่างเชียร์ให้กำลังใจ จนถึงคำถามสุดท้ายที่จะทำให้ได้รางวัลชนะเลิศ **2** ล้านรูปี เวลาทั้งหมดพอดี ต้องกลับมาตอบคำถามอีกในวันรุ่งขึ้น

แต่แล้วในคืนนั้นเขาก็ถูกตำรวจจับข้อหาคนโกง ข้อหาเดี่ยมคำถาม-คำตอบ คนจำนวนมากสงสัยว่าคนไร้การศึกษาอย่างเขาสามารถเอาชนะคนเก่งๆ ที่เรียนมามากมายได้อย่างไรจนเข้าถึงรอบชิงชนะเลิศ เขาถูกทรมานให้สารภาพแต่ **Jamal** ก็สามารถอธิบายให้ฟังได้อย่างชัดเจนว่าเขาสามารถตอบแต่ละคำถามโดยอาศัยชีวิตการ

ต่อสู้ในสลัมและสิ่งที่เขาพบเห็นได้อย่างไร เรื่องเล่าต่างๆ เกี่ยวกับความยากจนข้นแค้นชีวิตที่แสนลำบาก ให้ปรัชญาชีวิตในเรื่องครอบครัวและความรักแก่เขา และให้คำตอบแก่คำถามในรายการในเวลาเดียวกันได้อย่างงดงาม

คนดูทั้งร้องไห้และชื่นชมในความเก่งของ **Jamal** และน้องชาย และเข้าใจชีวิตของคนอินเดียในสลัมชัดเจนขึ้น **Danny Boyle** ผู้อำนวยการสร้างได้ทิ้งผลงานที่น่าประทับใจ แต่ในการประสบความสำเร็จนี้เขากำลังปวดหัวกับการประท้วงและคดีความที่อาจตามมา

มุมไบเป็นชื่อใหม่เมื่อประมาณ **10** ปีเศษของบอมเบย์ (**Bombay**) ซึ่งเป็นชื่อที่อังกฤษเรียกมาตั้งแต่ศตวรรษที่ **17** (ชื่อแรกคือ **Bambaim** ที่คนโปรตุเกสใช้เรียก) มีประชากร **13.6** ล้านคน ใหญ่เป็นที่สองในโลกรองจากนิวยอร์ก ถ้านับรวมพื้นที่มหานครรอบข้างด้วยแล้วก็จะมีประชากรถึง **20.8** ล้านคน ผู้คนอยู่กันหนาแน่นถึง **20,000** กว่าคนต่อตารางกิโลเมตร

มุมไบเป็นศูนย์กลางการค้า การเงิน และการบันเทิง (**Bollywood** หรือ **Hollywood** ของอินเดียอยู่ที่นี้) เป็นเมืองใหญ่ที่รับครึ่งหนึ่งของสินค้าที่เข้าอินเดียทั้งหมด เมืองใหญ่ขนาดนี้และมีประชากรอยู่หนาแน่นอีกทั้งมีการกระจายรายได้ที่บิดเบี้ยวสุดโต่ง การมีสลัมใหญ่ของเมืองจึงเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ

ในปี **1992** มีภาพยนตร์ฮอลลีวูดเกี่ยวกับสลัมในอินเดียที่เมือง **Kolkata** (ชื่อใหม่ของกัลกัตตา) ซึ่งสร้างจากพล็อตในนิยายกึ่งสารคดีชื่อ **City of Joy** ประพันธ์โดย **Dominique Lapierre (1985)** ซึ่งบรรยายชีวิตจริงของหลวงพ่อบุรุษไปแลนต์ที่ทำงานเพื่อคนสลัม

รัฐบาลอินเดียและคนอินเดียมิได้มีปฏิกริยาลบกับหนังเรื่องนั้น ถึงแม้จะดีแต่ชีวิตของชาวสลัม **Anand Nagar** ที่ทั้งยากจนและมีโรคระบาดต่างๆ รวมทั้งโรคเรื้อน แต่มาครั้งนี้อันเดียเปลี่ยนไปแล้วเพราะกำลังจะเป็นสมาชิกของพลังเศรษฐกิจโลก ดังนั้น ชีวิตชาวสลัมที่ถูกตีแผ่อย่างถึงถิ่นเช่นนี้จึงไม่น่ายินดีอีกต่อไป

สิ่งที่บางกลุ่มในอินเดียต่อต้านก็คือคำว่า **dog** โดยเฉพาะ **slumdog** ว่าเป็นการดูถูกเหยียดหยามชาวสลัม **Danny Boyle** ผู้สร้างภาพยนตร์อธิบายว่า **dog** มาจาก **underdog** (ผู้ด้อยข้อได้เปรียบหรือผู้เสียเปรียบ) ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่มีคนเอาใจช่วยโดยธรรมชาติ และเมื่อบวกกับ **slum** เป็น **slumdog** ก็ทำให้เห็นภาพชัดเจนของชาวสลัม การจะตัดสินว่าหนังดูถูกเหยียดหยามหรือไม่ขอให้ดูเนื้อหาของผลงาน

ความไม่พอใจของคนอินเดียที่มีต่อหนังเรื่องนี้ บางส่วนอาจมาจากประเด็นความเข้าใจผิดทางวัฒนธรรม แต่ที่ไม่อาจปฏิเสธได้ก็คืออินเดียยุคปัจจุบันเปลี่ยนไปจากเมื่อตอนที่หนังเรื่อง **City of Joy** ออกมาเมื่อ **17** ปีก่อน

อินเดียปัจจุบันอดทนกับการเปิดเผยความจริงน้อยลง ลึกๆ อาจอยากให้มีแต่ **Bollywood** เป็นผู้บันทึกหน้าตาของอินเดียลงบนแผ่นฟิล์มสู่โลกภายนอก อยากให้โลกเห็นแต่แผ่นดินที่นำลงทุน มีความก้าวหน้าด้าน **IT** และมีโอกาสในการลงทุนอย่างไม่มีขีดจำกัด

ความจริงเป็นเรื่องเจ็บปวด แต่การหลีกเลี่ยงความจริงจะสร้างความเจ็บปวดมากยิ่งขึ้นในช่วงเวลาต่อไป